

IZVJEŠTAJ O UČINKU IV.
CIKLUSA
STRUKTURIRANOG
DIJALOGA S MLADIMA

OSNAŽIVANJE
MLADIH ZA
POLITIČKU
PARTICIPACIJU U
DEMOKRATSKOM
ŽIVOTU EUROPE

1. Uvod: strukturirani dijalog s mladima u Hrvatskoj kao način kreiranja politika za mlade

Osnovna zadaća politika za mlade, kao podtipa socijalnih politika, je stvoriti poticajno okruženje za kvalitetan razvoj mladih ljudi. Kao i ostale socijalne politike, politika za mlade spada u takozvane meke politike (*soft policies*) koje se u državama članicama Europske unije kreiraju manje regulirajućim mehanizmima. Politika za mlade u državama članicama Europske unije tako se kreira *metodom otvorene koordinacije* u kojoj se definiraju i prihvaćaju smjernice i zajednički ciljevi kojima se kreiraju indikatori i najbolja praksa u područjima u kojima EU ili nema ovlasti ili dijeli nadležnost.

Kao koncept, politika za mlade postaje zastupljenija u *policy* dokumentima tek sredinom 1990-ih godina. Vlasta Ilišin (2003: 41), pozicionirajući političku participaciju kao ishodišnu točku „politika prema mladima“, tvrdi da su „temelji zajedničke europske politike prema mladima postavljeni 1970. godine osnivanjem Europskog centra za mlade i Europskog foruma mladih 1979. godine“. To je u skladu i s analizom politika za mlade koju je Denstad (2009: 22) iznio tvrdeći da su, osim studentskih prosvjeda 1968, na profiliranje Vijeća Europe kao institucije kojoj je politika za mlade prioritet utjecali i pad Berlinskoga zida 1989., kao i teroristički napad u Sjedinjenim Američkim Državama 11. rujna 2001. godine. Sa studentskim prosvjedima 1968. godine, naime, na dnevni red donositelja odluka dolazi ideja o važnosti participacije mladih. Unatoč činjenici da su institucije prepoznale važnost mladih, Europska unija značajnije bavljenje politikama za mlade počinje tek 1993. godine ratifikacijom Ugovora iz Maastrichta, koji u članku 126 kaže da će članice Unije pridonijeti osobnom razvoju mladih ljudi te pripremati mlade za odraslost i tržište rada. Usvajanjem Ugovora iz Maastrichta, kako kaže Coles (2005), postalo je razvidno kako politika za mlade u Europskoj uniji postoji u okvirima socijalne politike te da EU razumije politike za mlade kao „agendu za promjene u 21. stoljeću“ (100). Posljedično, politika za mlade u Europi ima dvije dimenzije koje su produkt dvaju entiteta: Europske unije i Vijeća Europe. S jedne strane, Europska unija ima tradicionalniji pristup kreiranju politika za mlade kako bi postigla dva generalna cilja: (1) stvaranje više i jednakih mogućnosti za sve mlade u obrazovanju i tržištu rada; (2) promoviranje aktivnoga građanstva, socijalne inkluzije i solidarnosti (EU Youth Report, 2012)¹.

Sam sukus europske politike za mlade sadržan je u Europskoj strategiji za mlade (2010.-2018.) koja pokriva osam različitih segmenata života mladih. Jedan od najvažnijih aspekata Europske strategije za mlade je međusektoralnost, tj. ideja da različiti akteri unutar društva i države trebaju djelovati zajedno s ciljem osiguravanja poticajnog okruženja za razvoj mladih. Tako se eksplicitno spominje suradnja centralne države i regionalnih, lokalnih jedinica, ali i suradnja različitih aktera: tijela državne uprave, privatnog sektora i civilnog sektora. Na tragu te ideje, Europska unija ima dva mehanizma kreiranja politika za mlade, *Erasmus +*, programsku shemu koja financira mlade, organizacije mladih i za mlade i ostale entitete relevantne za život mladih te *strukturirani dijalog s mladima*.

Strukturirani dijalog s mladima osigurava platformu za deliberaciju između mladih i donositelja odluka, kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini. Osim toga, strukturirani dijalog je mehanizam koji osigurava da se politike za mlade temelje na procjeni zajednici te da ciljevi i mjere politika za mlade odgovaraju potrebama mladih. Drugim riječima, cilj je ovog

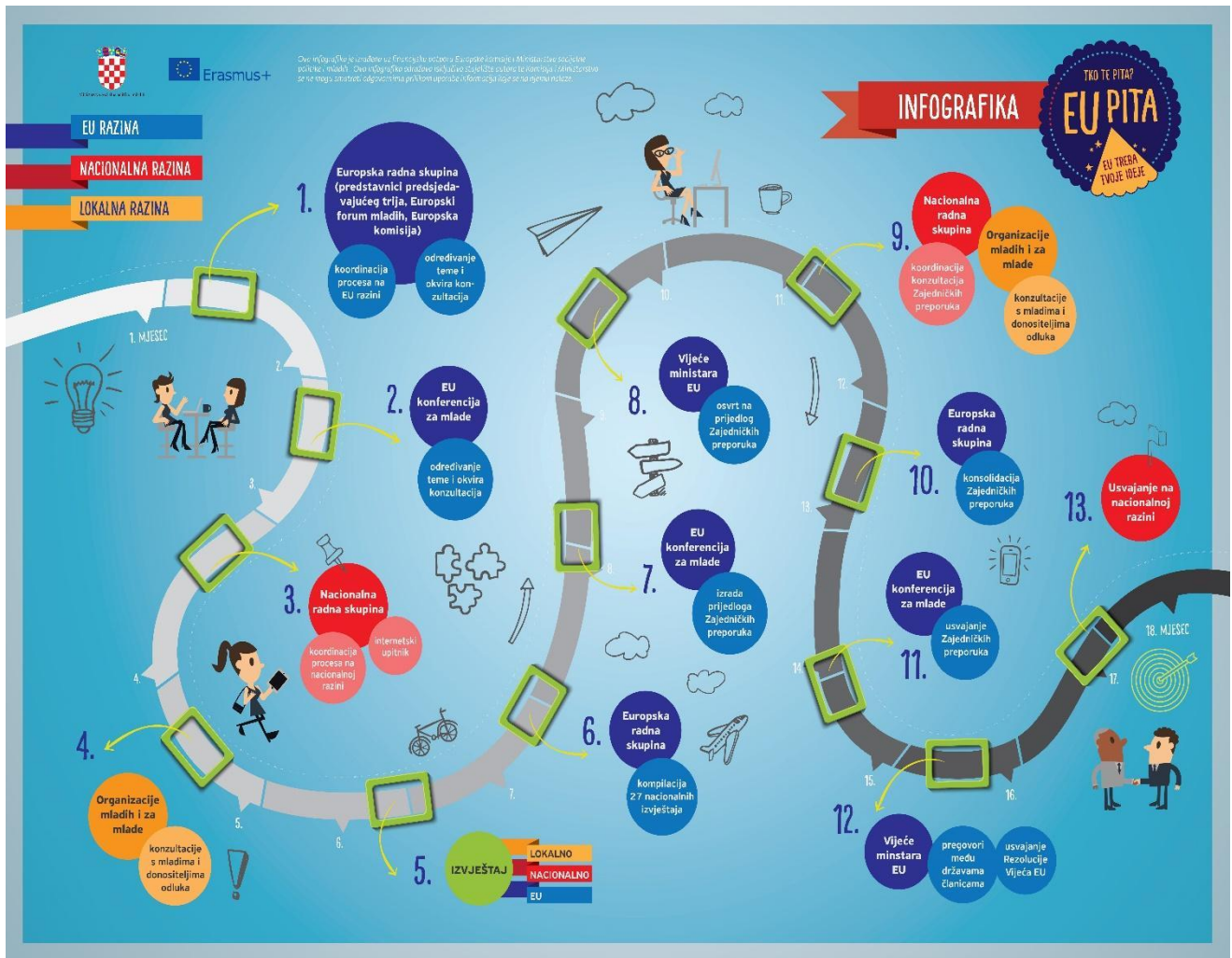
---

¹ Odlomak je preuzet i prilagođen iz teksta *Politika za mlade: anatomija jedne javne politike*, autora Marka Kovačića (str. 279.) objavljenog u knjizi *Demokratski potencijali mladih*, urednice: Vlasta Ilišin, Dejana Bouillet, Anja Gvozdanović i Dunja Potočnik.

mehanizma osigurati da preporuke i mišljenja mladih ljudi nađu svoje mjesto u nacionalnim i europskim politikama za mlade kako bi se poboljšala kvaliteta njihova života i unaprijedio položaj mladih u nekom području. Strukturirani dijalog nastajao je kroz gotovo deset godina rasprave o poziciji mladih u Europi. Prvi važniji dokumenti u kojem se okviri ovog procesa pojavljuju jesu Novi zamah za mlade u Europi – Bijela knjiga objavljena 2001., Okvir za Europsku suradnju u području mladih iz 2002. i Europski pakt za mlade iz 2005. Ovi dokumenti redom navode važnost dijaloga s mladima, njihova uključivanja u konzultacijske procese prilikom donošenja različitih politika koje ih se tiču. Strukturirani dijalog se kao termin prvi put spominje u Odluci Vijeća ministara za mlade iz 2005. Tom se Odlukom Europska komisija i sve države članice pozivaju da uključe sve relevantne aktere – organizacije, znanstvenike, donositelje odluka – u proces strukturiranog dijaloga s mladima. Donošenjem Europske strategije za mlade za razdoblje od 2010. do 2018. i Obnovljenog okvira za Europsku suradnju u području mladih, mladi su kao skupina prepoznati kao ključni društveni akteri. (Eupita, 2016). Strukturirani dijalog, sukladno ideji Europske strategije za mlade, povezuje *de iure* dvije, a *de facto* tri razine – europsku, nacionalnu (i lokalnu).

Na nacionalnoj razini, strukturirani dijalog se ogleda u formi konzultacija s mladim ljudima o specifičnoj temi, a proces provodi posebna radna skupina sastavljena od različitih dionika sektora mladih. Na europskoj razini, glavni akteri koje okuplja proces strukturiranog dijaloga su utjelovljeni u Europskoj radnoj skupini za strukturirani dijalog, koju čine predstavnici tri države koje su predsjedale, predsjedaju ili će predsjedati EU - Europska komisija, države članice (predstavnici ministarstva zaduženih za mlade i nacionalnih agencija za Erasmus + program), nacionalna vijeća mladih i Europski forum mladih (Karlinska, 2013). Ciklus strukturiranog dijaloga traje 18 mjeseci (za detaljniji prikaz vidjeti Sliku 1) te se sastoji od nekoliko faza. Na inicijalnoj EU konferenciji za mlade kojom započinje svaki ciklus, dogovara se okvir za nacionalne konzultacije u svakoj državi sudionici, nakon toga se provode konzultacije na nacionalnoj razini, zatim slijedi rasprava o nalazima konzultacija i zajedničke preporuke (europska razina) dok na završnoj konferenciji o zaključnim preporukama debatiraju ministri zaduženi za mlade u okviru Europskog vijeća koji donose rezoluciju adresiranu europskim institucijama.

Slika 1 – prikaz 18-mjesečnog ciklusa strukturiranog dijaloga

Izvor: EU pita, 2016. <http://eupita.eu/eu-pita/kako-se-provodi-sd/>

Postavši punopravnom članicom Europske unije 2013. godine, Hrvatska je započela sa službenom provedbom strukturiranog dijaloga. Za provedbu strukturiranog dijaloga s mladima zadužena je Nacionalna radna skupina čiji su aktualni članovi: predstavnici Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Agencije za mobilnost i programe EU, Zajednice informativnih centara za mlade u Hrvatskoj i Mreže mladih Hrvatske koja predsjedava Nacionalnom radnom skupinom. Tema trenutnog (petog) ciklusa strukturiranog dijaloga je Omogućimo svim mladim ljudima da sudjeluju u raznolikoj, povezanoj i uključivoj Europi. Spremni za život, spremni za društvo, a prethodila joj je tema *Oснаživanje mladih za političku participaciju u demokratskoj Europi* (četvrti ciklus). Sastav nacionalne radne skupine ovisi o temi strukturiranog dijaloga, a stalni članovi su predstavnici ministarstva nadležnog za provedbu politike za mlade, Agencije za mobilnost i programe EU, Mreže mladih Hrvatske i Zajednice informativnih centara za mlade u Hrvatskoj.

U nastavku donosimo pregled četvrtog ciklusa strukturiranog dijaloga s mladima na nacionalnoj razini u Hrvatskoj s ciljem analize i procjene učinka implementacije preporuka.

2. Izvještaj o napretku četvrtog ciklusa strukturiranog dijaloga s mladima: Osnaživanje mladih za političku participaciju u demokratskoj Europi

Četvrti ciklus strukturiranog dijaloga s mladima odvijao se u periodu od 1. srpnja 2014. do 31. prosinca 2015. godine. U savjetovanju, u Hrvatskoj je u procesu sudjelovalo oko 2000 mladih. Cijeli proces bio je podijeljen na savjetovanje s mladima (lice u lice i putem *online* upitnika) i konzultacije s relevantnim tijelima i ustanovama. Tako je održana 31 fokus grupa s po približno 12 ispitanika/ica, jedan usmeni anketni upitnik, online upitnik na uzorku od 1542 osobe, nacionalna konzultativna konferencija sa 174 ispitanika te ispunjeni upitnik od strane 12 javnih i državnih tijela ili institucija. Zaključci nacionalnih konzultacija poslani su na europsku razinu te su kompilirani iz čega su irađene preporuke za države sudionice strukturiranog dijaloga.

Na završnoj konferenciji četvrtog ciklusa strukturiranog dijaloga u Luxembourg, dogovoreno je 15 preporuka podijeljenih u osam kategorija. U Tablici 1 donosimo pregled preporuka četvrtog ciklusa strukturiranog dijaloga.

Tablica 1 – Pregled preporuka četvrtog ciklusa strukturiranog dijaloga

1. Stvaranje kulture participacije u školama	1. Države članice bi u obrazovne ustanove trebale uvesti i poticati okvir koji bi osigurao uključivanje učenika/studenata u procese donošenja odluka (npr. vijeća učenika i studentski zborovi).
	2. Obrazovne ustanove bi trebale prepoznati i priznati različite forme građanskog aktivizma, poput volontiranja, kako bi se potaknula kultura participacije u školama.
	3. Države članice bi trebale razvijati ili uključivati građanski odgoj i obrazovanje u kurikulum na svim razinama obrazovanja, uključivši u njega lokalnu, nacionalnu, europsku i globalnu perspektivu. Formalne obrazovne ustanove moraju uključiti metodologiju neformalnog obrazovanja kako bi potaknule kritičko razmišljanje kako bi mladi s različitim pozadinama razvili stavove i vrijednosti za aktivno sudjelovanje u društvu.
2. Uključivanje mladih u donošenje političkih odluka	4. Kako bi se uključilo mlade u demokratski život, države članice i lokalne vlasti su pozvane implementirati pilot programe glasanja sa 16 godina. To treba biti uspješeno adekvatnom pripremom, uključujući građanski odgoj i obrazovanje.
	5. Implementirajući transparentne, održive i kolaborativne strukture i osiguravanje financijske pomoći, institucije na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini bi trebale osigurati punu participaciju organizacija mladih i za mlade u donošenju političkih odluka koje se tiču mladih.

3. Poticanje uključivanje i predanost donosioca odluka mladima	6. Europska komisija i države članice bi trebale uvesti okvir za poticanje donositelja političkih odluka da se obvežu su-odlučivati o temama koje se tiču mladih s mladima, osiguravajući sve potrebne alate za kreiranje, implementaciju i evaluaciju takvih javnih politika.
	7. Donosioci političkih odluka na svim razinama bi trebali djelovati na otvoren i inkluzivan način koristeći različite metode koje su usmjerene na mlade kako bi se osigurala odgovornost i transparentnost donositelja odluka.
4. Jačanje uloge rada s mladima za političko osnaživanje svih mladih	8. Rad s mladima, ključan za poticanje političke participacije, a utemeljen na vrijednostima različitosti, ljudskih prava, demokracije i kritičkog mišljenja, bi trebalo osnažiti. Iz tog razloga Europska komisija i države članice bi trebale osigurati relevantne resurse sektoru mladih (npr. pravni okvir, treninzi i sl.) i društveno i političko priznavanje rada s mladima i neformalnog učenja.
	9. Europske institucije i države članice se ohrabruju da uspostave međusektorske inicijative i dugoročna partnerstva na svim razinama, s osobama koje rade s mladima i OCD-ima, kako bi se osigurao prijenos znanja, razvile građanske kompetencije i potaknula participacija svih mladih.
5. Razvijanje alata za političku participaciju mladih koji su primjereni mladima	10. Privatne i javne organizacije bi trebale uključivati mlade svih društvenih skupina i identiteta u razvoj, implementaciju i monitoring <i>online</i> alata za političku participaciju mladih.
	11. Potrebno je osigurati pristup informacijama i mogućnosti za iskušavanje različitih alata za participaciju svim mladima. Države članice bi trebale osigurati edukacije za korištenje takvih alata.
6. Razvoj lokalne i direktne demokracije	12. Države članice, lokalne i regionalne vlasti bi trebale poticati uspostavljanje i jačanje demokratskih vijeća/savjeta mladih na lokalnoj i regionalnoj razini. Ovakve i slične platforme trebaju biti dostupne svim mladim ljudima.
7. Razvoj alternativnih oblika demokracije	13. Države članice i organizacije mladih i za mlade bi trebale prepoznati i bolje koristiti sve alternativne forme političke participacije mladih kako bi se obogatila rasprava i proces donošenja političkih odluka.

8. Poticanje sinergije i suradnje između različitih aktera	14. EU institucije i države članice bi trebale inicirati i poticati međusektorsku <i>policy</i> suradnju i komunikaciju koja bi trebala utjecati na mlade na svim razinama stvarajući održivu suradnju između relevantnih dionika i mladih.
	15. Poziva se Europsku komisiju da uspostavi temelj za progresivnu implementaciju procjene učinka EU politika, uključujući mlade ljude pritom, kako bi se osigurala održivost i efektivnost javnih politika koje se tiču mladih s ciljem poticanja političke participacije mladih.

S ciljem mapiranja postojećeg stanja obavljene su konzultacije s predstavnicima nositelja javne vlasti o preporukama četvrtog ciklusa strukturiranog dijaloga. U tom procesu konzultirana su ukupno četiri tadašnja državna tijela – Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta, Ministarstvo uprave te saborski Odbor za ustav, Poslovnik i politički sustav. U nastavku Izvještaja donosimo prikaz stanja područja koje pokrivaju pojedine preporuke u koji su implementirani stavovi predstavnika tijela nositeljica javne vlasti.

2.1. Kultura participacije u školama

Aktualni zakonski okvir koji regulira studentsko i učeničko predstavništvo u institucijama formalnog obrazovanja nije zadovoljavajuć. Manjkavosti u vidu neadekvatne regulacije prava i obaveza, kako predstavničkih tijela, tako i obrazovnih institucija, rezultiraju nedovoljno razvijenom praksom participacije mladih u odlučivanju. Odredbe o ustrojavanju učeničkih vijeća u školama selektivno se provode te ovise o stupnju demokratizacije ustanove. Studentski zborovi na sastavnicama sveučilišta i sveučilištima malo ili vrlo malo agregiraju interese studentske populacije te su često poprište različitih skandala (Kovačić, 2014; Matijević, 2016). U javnosti je prisutno vrlo negativni stav prema studentskim zborovima te se isti smatraju sinonimom za nepotizam, korupciju i ostvarivanje partikularnih interesa pojedinaca ili skupine studenata (Matijević, 2016).

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta 2016. godine pokrenulo je proces donošenja novog zakona koji bi trebao regulirati rad studentskih zborova. Zbog netransparentnosti procesa te nedostupnosti informacija o istome nije moguće donijeti zaključak o procesu, niti sadržajnim promjenama u reguliranju pitanja studentskih zborova. Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta pokrenulo je i procese donošenja zakona o osnovnoškolskom i zakona o srednjoškolskom obrazovanju koji su trebali jasnije odrediti uloge, prava i obaveze učeničkih vijeća. Budući da zbog političke situacije i raspuštanja Hrvatskog sabora te izbornog procesa zakoni nisu doneseni, situacija u kojoj učenička vijeća nisu sustavna, niti unificirana te su upitne funkcionalnosti, je i dalje aktualna.

Usvajanjem Nacionalne strategije za razvoj volonterstva te Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, stvorili su se preduvjeti za poticanje razvoja volonterstva u odgojno-obrazovne ustanove. Različite organizacije civilnog društva u školama provode projekte usmjerene jačanju volonterstva. Jedan od primjera poticanja istoga je i natječaj Europskog

socijalnog fonda koji je raspisan 2016. godine, a u kojem se naglašava i potiče sinergija formalnog obrazovanja i volonterstva kao prihvatljiva projektna ideja.

Situacija vezana za građanski odgoj i obrazovanje nije se promijenila od 2014. godine. Kako pišu Kovačić i Horvat (2016): „Donošenjem *Nacionalnog okvirnog kurikulum*a 2010. godine i definiranjem građanskog odgoja i obrazovanja kao zasebnog obrazovnog područja, u Hrvatskoj su se stvorili ozbiljniji preduvjeti za razvoj predmetnog kurikuluma, stoga Agencija za odgoj i obrazovanje u suradnji s grupom stručnjaka 2012. godine predlaže *Kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja* kojeg Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta prihvaća za eksperimentalnu provedbu. Kurikulumom su predviđeni ishodi za razvoj stavova/ vrijednosti, vještina i sadržaja koje za cilj imaju razvijanje građanske kompetencije učenika kao aktivnih i odgovornih građana koji znaju svoja prava i odgovornosti, te se ponašaju u skladu s njima. U skladu s tim, GOO je usmjeren na stjecanje znanja, vještina i stavova iz 6 područja: ljudsko-pravnog, političkog, društvenog, (inter)kulturalnog, ekološkog i ekonomskog.

U školskoj godini 2012./13. Kurikulum je eksperimentalno uveden u 12 škola, kao međupredmetno područje, ali za pojedine dobne skupine i zaseban predmet ili izvan-nastavnu aktivnost. Praćenje i vrednovanje provedbe povjereno je Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja i Istraživačko-obrazovnom centru za ljudska prava i demokratsko građanstvo Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su ga provodili u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje, Mrežom mladih Hrvatske, Centrom za mirovne studije i GONG-om. Praćenje i vrednovanje eksperimentalne provedbe trebalo je osigurati empirijske podatke za završnu verziju Kurikuluma kojeg je stručna radna skupina koju je okupilo ministarstvo trebala revidirati, upravo prema rezultatima praćenja eksperimentalne provedbe. Prijedlog te radne skupine je objavljen i o njemu je održana javna rasprava. Međutim, nikad nije došlo do objave rezultata javne rasprave. Umjesto toga, savjetnici iz Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) po nalogu Ministarstva, znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS) izrađuju novi program građanskog odgoja koji podrazumijeva isključivo međupredmetnu provedbu, ponavljaju javnu raspravu te ga uvode u školskoj godini 2014./15. U uveden program nisu uključene preporuke učenika, učitelja i nastavnika dobivene tijekom eksperimentalne provedbe niti prijedlozi stručnjaka i postojećih rezultata istraživanja. Uveden je građanski odgoj isključivo kao međupredmetna tema, ali bez sadržajnog proširenja, adekvatne metodičke i sadržajne pripreme nastavnika te bez osiguranog prostora u nastavi da bi se ostvarili postavljeni ishodi“ (25-26).

Važno je istaknuti nefunkcionalnost obrazovanja nastavnika iz područja građanskog odgoja i obrazovanja. Nezadovoljstvo pruženim edukacijama izražavaju i predstavnici Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta, ali i nastavnici. Agencija za odgoj i obrazovanje tako biva jedna od najslabijih karika i veto akter kvalitetne provedbe odgoja za ljudska prava i demokratskog građanstvo (Pažur, 2016).

Zaključno, cjelovita kurikularna reforma koja je trebala reformirati i sustav građanskog odgoja i obrazovanja je zaustavljena premda je nacrt kurikuluma ovog međupredmetnog sadržaja produciran.

2.2. Uključivanje mladih u donošenje političkih odluka

Pitanje smanjivanja dobne granice aktivnog biračkog prava s 18 na 16 godina u Hrvatskoj nije na društveno-političkoj agendi, niti postoje relevantne inicijative koje bi ga postavile na istu.

Pitanje međuresorne suradnje postoje partikularno, u no prije se može reći da su iznimka nego pravilo te za to nisu ustaljeni institucionalni mehanizmi suradnje. Pozitivan primjer je Savjet za mlade, međuresorno savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske sa zadaćom sudjelovanja u razvoju javnih politika za mlade, koji je osnovan temeljem Odluke o osnivanju Savjeta za mlade donesene 2012. godine. Zbog zagovaračkih aktivnosti Mreže mladih Hrvatske natječaj za imenovanje članova i članica Savjeta za mlade iz reda udruga mladih i za mlade u aktualnom saziv bio je transparentniji i razrađeniji no prethodnih godina. Slična praksa Savjetu za mlade je i Savjet za provedbu Plana implementacije Garancije za mlade, svojevrsna međuresorna radna skupina osnovana 2014. godine kojom je predsjedala mlada osoba. Unatoč prostoru za napredovanje, pokazala se kao dobar primjer međusektorske suradnje u kojem su sudjeluju predstavnici mladih, udruga, sindikata, poslodavaca te tijela državne uprave i javnih institucija. S obzirom na pozitivne učinke ovog tijela, valja razmisliti o mogućnosti osnivanju sličnih platformi u drugim procesima i tijelima držane uprave relevantnih za politiku za mlade.

Osim toga, valja istaknuti donošenje novog Zakona o savjetima mladih koji je donesen temeljem suvremenih uvida u procese kreiranja javnih politika, a s ciljem povećanja političke participacije mladih. Problem koji se javio pritom je rezerviranost jedinica lokalne i regionalne samouprave prema aktivnostima koji se tiču lokalne politike za mlade. Iz Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku kažu da ne mogu pripisati nikakvu obavezu, a kamoli sankcije za jedinice lokalne i regionalne samouprave koje ne provode odredbe politika za mlade budući da Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15 u dijelu koji propisuje samoupravni djelokrug općine, grada i županije, ne navodi izričito mlade kao područje njihovog djelovanja. Osim toga, kako su istaknuli u Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, zamjetan je deficit edukacije članova/ica savjeta mladih o ulozima i pravima istih. Navedeno ministarstvo je zato izdvojilo sredstva te angažiralo udrugu koja je provela edukaciju članova/ica savjeta mladih. Nadalje, u kontekstu savjeta mladih potrebno je provoditi edukaciju za službenike koji rade s istima te u proces uključiti i školu za javnu upravu koja bi mogla provoditi edukaciju za službenike iz tog područja. Sustav državnog financiranja organizacija mladih i za mlade solidan je, no i dalje manjkav u implementaciji. Rezultati natječaja kasne, a indikativni kalendar se mijenja te još uvijek

2.3. Poticanje na uključivanje i predanost donosioca odluka mladima

Kao mogućnost inovacije uključivanja mladih u politički proces, intervjuirani akteri spominju mjesne odbore kao platforme za utjecaj mladih, pritom ističući nužnost razvoja građanskih kompetencija. Konzultirani akteri jednoglasno smatraju da je građanski odgoj i obrazovanje ključni faktor poticanja uključivanja mladih u procese donošenja odluka, no budući da nije bilo promjene u izvedbi i implementaciji istoga, nema većih pomaka u poticanju uključivanja i predanosti donosioca odluka mladima.

2.4. Jačanje uloge rada s mladima za političko osnaživanje svih mladih

Ministarstvo socijalne politike i mladih, sukladno zaključcima 5. sjednice Savjeta za mlade te Nacionalnom programu za mlade pristupilo osnivanju radne skupine u cilju provedbe zadataka iz cilja 1.2. „Stvoriti institucionalne pretpostavke za unapređenje rada s mladima“. Radnu skupinu čine predstavnici/ce Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Ministarstva znanosti i obrazovanja, udruga mladih i za mlade te akademske zajednice. Dosad je radna skupina donijela zaključak o definiciji rada s mladima te izradila prijedlog i pripremila dokumentaciju za prijavu projekta "Podrška razvoju i širenju rada s mladima u Hrvatskoj" na natječaj Europskog socijalnog fonda. Projektne aktivnosti, između ostalog, uključuju istraživanje i popularizaciju rada s mladima. Paralelno s tim procesom, Ministarstvo rada i mirovinskog sustava provelo je anketu s ciljem izrade standarda zanimanja osobe koja radi s mladima.

2.5. Razvijanje alata za političku participaciju mladih koji su primjereni mladima

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u suradnji s udrugom za mlade organiziralo je edukaciju za članove i članice savjeta mladih. Osim toga, predstavnici Ministarstva uprave smatraju da bi tijela državne uprave i jedinice lokalne i regionalne samouprave trebale koristiti potencijal društvenih mreža i internetske komunikacije kako bi se pospješila komunikacija s mladima. Sukladno *Izvješću o provedbi Akcijskog plana Partnerstva za otvorenu vlast za 2014. i 2015.*, povećao se broj JRLS-a koje na svojim mrežnim stranicama imaju sekciju mladi i/ili savjet mladih čime se povećala transparentnost, ali su se i pojačali naponi za kvalitetniju komunikaciju između donositelja odluka i mladih osoba.

2.6. Razvoj lokalne i direktne demokracije

Po pitanju osnivanja savjeta mladih, postignuti su koraci u poticanju lokalne i/ili direktne demokracije.

Sukladno mrežnim stranicama Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, dvadeset jedinica područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb dostavili su izvještaje o osnovanim savjetima mladih na županijskoj, gradskoj i općinskoj razini, tijekom 2015. godine. Sukladno dostavljenim podacima, u Republici Hrvatskoj je osnovano 19 županijskih savjeta mladih, od kojih je 18 aktivno, zatim 70 gradskih savjeta mladih, od čega je 56 aktivno, te 60 općinskih savjeta mladih, od čega je 43 aktivno. Zaključno, od ukupno ustrojenih 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području Republike Hrvatske, osnovano je 149 savjeta mladih, od kojih je 117, tijekom 2015. godine, bilo aktivno (MDOMSP, 2016).

Osim savjeta mladih, u RH ne postoje drugi oblici lokalnih platformi financiranih, potaknutih ili priznatih od strane države i/ili jedinica lokalne-regionalne samouprave koji bi potaknuli razvoj inovativnih lokalnih ili direktnih modela demokracije za mlade

2.7. Razvoj alternativnih oblika demokracije

Nisu postignuti veći koraci u poticanju razvoja alternativnih oblika demokracije od strane nositelja javne vlasti. Zamjetan je porast studentskog izvaninstitucionalnog aktivizma u vidu plenuma, a s ciljem zaštite studentskih prava, no ovaj vid aktivizma nije podržan od strane javnih, niti državnih institucija.

2.8. Poticanje sinergije i suradnje između različitih aktera

Prema *Izvješću o provedbi Akcijskog plana Partnerstva za otvorenu vlast za 2014. i 2015.*, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku objavljuje najave i zapisnike sa sjednica Savjeta za mlade VRH na službenoj internetskoj stranici Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, u rubrici „Mladi“, podrubrici „Savjet za mlade Vlade Republike Hrvatske“. Provedbom aktivnosti osigurava se svima zainteresiranima uvid u rad Savjeta za mlade te omogućava da se pisanim putem ili putem e-maila obrate MSPM-u ili članovima Savjeta u vezi s radom Savjeta. Objavljivanjem najava sjednica i zapisnika te dostupnošću e-mail adresa članova Savjeta povećava se odgovornost Savjeta prema javnosti o temama o kojima raspravlja i ujedno pruža mogućnost povratnih informacija od strane zainteresirane javnosti.

Zaključci i preporuke

Cjelokupna politička nestabilnost tijekom prve polovice 2016. godine, koja se ogledala u nepostojanju kontinuiteta u djelovanju vlade vlade, odrazila se i na provedbu preporuka IV. ciklusa strukturiranog dijaloga. Brojni započeti procesi koji tematiziraju mlade, zaustavljeni su ili usporeni, čime Hrvatska uglavnom nije ispunila preporuke Europske unije za kvalitetnije uključivanje mladih u politički život. Sasvim je plauzibilno zaključiti da od završetka IV. ciklusa strukturiranog dijaloga, politika za mlade, pa samim time i osnaživanje mladih za političku participaciju nije u mnogočemu napredovala. Ipak, postoje neki aspekti iste (a koje pokrivaju preporuke iz Luxembourg) koji su primjeri dobre prakse. Tu valja istaknuti intenciju države da regulira rad s mladima. Premda je proces u proteklih pola godine usporen, on je pokazatelj da se stvari vezane za rad s mladima kreću u pozitivnom smjeru. Osim toga, povećanje broja osnovanih savjeta mladih i edukacija članova/ica istih, korak je ka ispunjenju nekih preporuka četvrtog ciklusa strukturiranog dijaloga. Naposljetku, praksa vezana za Savjet za mlade (odabir predstavnika, transparentnost u radu) pokazuje ostvarivanje preporuka proizašlih iz procesa strukturiranog dijaloga.

S druge strane, brojne su neostvarene preporuke, od koji svakako valja istaknuti manjkavu primjenu kvalitetnog odgoja i obrazovanja za demokratskog građanstvo. Građanski odgoj i obrazovanje percipiran je kao esencijalan za ostvarivanje ciljeva strukturiranog dijaloga. Premda se s tom konstatacijom slažu i predstavnici državnih tijela, građanski odgoj i obrazovanje u formalnom obrazovanju ipak dosad nije ispunio svoju funkciju. Problem nedovoljne razine demokratizacije u školama inherentan je hrvatskom formalnom obrazovnom sustavu te je na tome posebno potrebno raditi. Demokratizacijom upravljačkih struktura, ali i edukacijom svih dionika o važnosti demokratske političke kulture postići će se ciljevi stipulirani u preporukama ovog ciklusa strukturiranog dijaloga.

Posebno je zanimljiva činjenica da postoje teme prisutne u preporukama koje nisu inherentne hrvatskom sustavu politika za mlade, niti u skladu s društvenom klimom. Riječ je o smanjivanju dobne granice aktivnog biračkog prava na 16- godina. Različiti su razlozi za to, no ukratko ova tema nije među prioritetima na političkoj agendi, niti društvu, niti državnoj upravi. Tako i istraživanja pokazuju da mladi ne smatraju potrebnim sniziti dobnu granicu (Ilišin, Bouillet, Potočnik, Gvozdanić, 2013; Kovačić, Horvat, 2016). To, s jedne strane pokazuje njihovu apatiju prema politici, ali i samokritičnost, budući da kao razlog vlastitog oklijevanja navode nedovoljnu građansku kompetenciju.

Iz svega prikazanog razvidno je kako je Hrvatska još prije kraja četvrtog ciklusa procesa strukturiranog dijaloga započela s radom na određenim aspektima preporuka, no kako su iste, zbog specifične političke situacije zaustavljene. Ostaje vidjeti hoće li i stabilna vlada povećati šanse da se preporuke proizašle iz strukturiranog dijaloga i ostvare. Prikazana analiza sugerira preporuke koje bi mogle pospješiti ostvarivanje **preporuka** strukturiranog dijaloga.

1. Želi li se utjecati na povećanje građanske kompetencije među mladima, pa posredno i povećati njihova politička participacija, potrebno je u formalni obrazovni sustav uvesti kvalitetan sadržaj građanskog odgoja koji se mora kvalitativno i kvantitativno razlikovati od aktualnog međupredmetnog modela. Istovremeno, nužno je kapacitirati Agenciju za odgoj i obrazovanje za pružanje edukacije iz ovog područja svim nastavnicima.

2. Preporučuje se daljnje kapacitiranje članova savjeta mladih, ali i službenika zaduženih za lokalne politike za mlade s ciljem njihovog razvoja i osnaživanja mladih za aktivno sudjelovanje u lokalnoj zajednici. S obzirom na činjenicu da je analiza pokazala nezainteresiranost, nekompetentnost i indiferentnost lokalnih i regionalnih jedinica vezano za participaciju mladih, potrebno je uspostaviti suradnju s Državnom školom za javnu upravu i ponuditi sadržaje iz područja politika za mlade.

3. Potrebno je institucionalizirati suradnju između različitih sektora koji se bave mladima. Samo suradnja nositelja javne vlasti može stvoriti sustav koji je poticajan za participaciju mladih. U suprotnom, mladi vide institucije kao neprijatelje što rezultira njihovom pasivnošću.

4. Preporučuje se revidirati sustav državnog financiranja organizacija mladih i za mlade u smjeru programskih potpora, ali i financijske podrške alternativnim oblicima udruživanja mladih. Iako trenutačno postoji praksa programskog financiranja informativnih centara, potrebno je vidjeti kako se navedena praksa može primijeniti i na ostale entitete politika za mlade.

5. Nužno je što prije nastaviti s procesima izrade normativnih rješenja vezanih za vijeća učenika, studentske zborove u koje treba uključiti mlade, a s ciljem poticanja njihove participacije u obrazovnom procesu.

Izvori:

EU Youth Report, 2012 http://ec.europa.eu/youth/library/reports/eu-youth-report-2012_en.pdf
(Posjećeno 24. listopada 2016.)

Europska strategija za mlade - http://ec.europa.eu/youth/policy/youth_strategy/index_en.htm
(Posjećeno 24. listopada 2016.)

Eupita, 2014 *Što je strukturirani dijalog* - <http://eupita.eu/eu-pita/sto-je-strukturirani-dijalog/>
(Posjećeno 24. listopada 2016.)

Ilišin, V. (2003). Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu. *Politička misao*, (03), 37-57.

Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A., & Potočnik, D. (2013). *Mladi u vremenu krize*. Zagreb: IDIZ i Friedrich Ebert Stiftung.

Izvješću o provedbi Akcijskog plana Partnerstva za otvorenu vlast za 2014. i 2015 - <https://udruga.gov.hr/istaknute-teme/partnerstvo-za-otvorenu-vlast-271/provedba-akcijskog-plana-za-provedbu-inicijative-partnerstvo-za-otvorenu-vlast-u-republici-hrvatskoj-za-razdoblje-2014-2016/3080> (Posjećeno 25. listopada 2016.)

Karlinska, A. 2013. *European Youth Policy - How Does It Work*. <http://dknews.kz/european-youth-policy-how-does-it-work-autor-aleksandra-karlinska/> (Posjećeno 24. listopada 2016.)

Kovačić, M. (2015). Politika za mlade u Hrvatskoj—anatomija jedne javne politike. u *Ilišin, Gvozdanović, Potočnik, Demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj*, 269-299.

Kovačić, M, Horvat, M. (2016.) *Od podanika do građana: razvoj građanske kompetencije mladih*. Zagreb: IDIZ i GONG

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2016. <http://www.mspm.hr/istaknute-teme/mladi-1683/savjeti-mladih/1849> (Posjećeno 25. listopada 2016.)

Pažur, M. (2016). *Rekonstrukcija građanskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj: koncepti, institucije i prakse*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15